

ארבעה אבות פרק ראשון בבא קמא

יז.

עין משפט
נר מצוה

קעח א מיי פ"א מהל'
מ"ט הלכה ג סג
עשין יב טוש"ע י"ד סימן
רמו סעיף יז:
א ב ג מיי פ"א מהל'
נזק ממון הלכה ה
סג עשין פו טוש"ע ח"מ
סימן שפט סעיף א וסעיף
ו וסימן של סעיף א:
ב ד מיי שם פ"ב הלכה ג
סג עשין ג:
ג ה מיי שם הלכה ד
טוש"ע שם סעיף ה:
ד ו מיי שם הלכה י
טוש"ע שם סעיף י:

רבינו חננאל

ור' נחמיה אמר שהושיבו
ספר תורה על מנת
ואמרו קיים זה מה שכתוב
בוה. והידינא מפיקין, ואי
מנזי, קיים לא אמרין.
פ"י חלוצי כתף כך שמענו,
שמרצא יד אחד מבית
הנזאר שלו ממקום הקרע
כדי שיהא הקרע ברור
ונמצא הכתף חלוצי מן
החלוק. ר' יוחנן, קיים
לידי מעשה. ופרקי' לא
קשיא למיגמר הוא תלמוד
גדול שהתלמוד מביאו
לאחריני מעשה גדול.
ש"מ דלמיגמ' הוא
ולא'עסוקי קמיה רביה
טפי עדיף וקדים על
לאגמורי הוא לאחרני.
אמר ר' יוחנן כל העוסק
בתורה ובגמילות חסדים
וזכה לנחלת שני שבטים,
והן יוסף ויששכר. הדרן
פרק שני: כיצד הרגל
כיצד הרגל מועדת לשבר
בדרך הילוכה, הבהמה
מועדת להלך כדרכה כו.

ש"ששים וששה ארף. לו בגימטריא הכי הוי: וְהָרָא לַפְּנֵי
אחאב עשו בן. שעשו לו הספד גדול כלאמרין
במגילה (דף ג. וס) כמספד הדרימון בן טבירמון כדמתרגמינן
מספד אחאב בן עמרי דקטיל יתיה הדרימון בן טבירמון ובמלחמה
היה שהיו שם עם רב וכולן כסדו
עליו ואע"ג דכתיב (מלכים א' כב)
ויעצור הרינה במחנה ואמרין
(פסחדרין דף לט:) באכוד רשעים
רינה באכוד אחאב בן עמרי רינה
היינו לנדיקים שבדור אבל עבדיו
ואוהביו היו מספדין אותו:
אַלֵּא שהניחו ס"ת ע"ל משהו.
ואע"ג דכפ' במדל דמ"ק
(פס) גבי רב הונא משמע דלסור
לעשות כן משום דלסור ליכא ע"ג
מטה סס"ת מונחת עליה ובהקומץ
רבה (מנחות דף לב:) איכא פלוגמא
דלמורא ליכא למיפך מד' נחמיה
דהכא דשאי חוקיה דהוה גדול
במורה ובמעשים טובים ביותר:
והאמר מר גריל' אבוד תורה
שמביא י"די מעשה.
פ"י נקונטרס אלמא מעשה עדיף
וקשה לר"ת דלדרכה מהכא דיין
ספ"ק דקדושין (דף מ: וס) למוד
גדול ממעשה גבי זקנים שהיו מסובין
בעליית בית נחום בלוד ונשאלה
שאלה זו בפניהם למוד גדול או
מעשה גדול ומנו כולם ואמרו למוד
גדול שמביא לידי מעשה ואומר ר"ת
דח"פ והאמר מר שלמוד מביא לידי
מעשה ויוון שאלו אומרים קיים הרי
אנו אומרים שלמד דאי לא שלמד
היאך קיים שהלמוד מביא לידי
מעשה ולא מסיק אדעמיא השתא
לחלק בין למד ללימד ומשני הא
לאגמורי [דלמוד] ודאי לא אמרין
דהא ודאי עדיף שמביא את הרבים
לידי מעשה כשלמדם ובשאלות דרז
אחאי גאון ל"ג קיים אמרין לימד
לא אמרין אלא גרס ומנח תפילין
והדר אמר לן ומו לא ופרקי' גמרא
והיאך הוה מנח תפילין מחלה קודם
שהיה אומר להם השמעתם מחלה והלא
למוד גדול ממעשה ומשני הא למגמר
הא לאגמורי דליגמר נפשיה למוד
גדול שמביא לידי מעשה אצל לאגמורי
לאחרים לא עדיף ולפיכך היה מנח
תפילין מחלה:¹

הדרן עלך ארבעה אבות

ב"צד הרגל מועדת. אמתמינן
דפ"ק (דף טו:) קאי ותימה
אי אדפתח ליתני כיצד השן צרישא
ואי אדפתח כד חשיבי משום דשון
בהלכותיהן ומחד קרא נפקי ומשום דתנא רגל צרישא דסליק מיניה:
הבהמה מועדת. אית דגרס והבהמה צו"י וה"פ כיצד העדה דרגל לשבר מועדת נשבר
גבי שן אצל קשה לר"י מה חידש כאן שלא שנה צפרק קמא ומראה לר"י דל"ג צו"י וה"פ כיצד הרגל מועדת לשבר
דך הלוכה שאמר צפרק קמא (דף טו:) הבהמה מועדת כו' וי"מ דייק בגמרא שפיר היינו רגל היינו צריכה להיכרע ובהמה
מועדת הכל אחד: **היתרה** מבעטת. אגב דשוא לנדרות נקט לה הכא: **דרסה** ע"ל הבה"א. אורי' דלויטריך לשמעיעין
דסד"א דמשונה הוא כיון דדרסה כ"כ בחזק שניתו השבר על כלי אחר ושברו ומסתמא להזיק נתכוונה:

וחד אמר שבעה ואמרי לה שלשים ת"ר
וכבוד עשו לו במותו זה חוקיה מלך יהודה
שיצאו לפניו שלשים וששה אלף חלוצי כתף
דברי ר' יהודה א"ל ר' נחמיה והלא לפני
אחאב עשו כן אלא שהניחו ס"ת על משהו
ואמרו קיים זה מה שכתוב בזה והאידינא
נמי עבדינן הכי אפוקי מפיקין אנוחי לא
מנחין ואיבעית אימא אנוחי נמי מנחין
קיים לא אמרין אמר רבה בר בר חנה הוה
אזילנא בהדיה דר' יוחנן למשאל שמעתא
כי הוה ⁶ עייל לבית הכסא והוה בעינא
מיניה מלתא לא פשיט לן עד דמשי ידיה
ומנח תפילין ומברך והדר אמר לן אפילו
קיים אמרין לימד לא אמרין ⁷ והאמר מר
אגדול למוד תורה שהלמוד מביא לידי
מעשה ל"ק הא למיגמר הא לאגמורי ⁸ א"ר
יוחנן משום ר"ש בן יוחאי מאי דכתיב
יאשריכם וזרעי על כל מים משלחי רגל
השור והחמור כל העוסק בתורה ובגמילות
חסדים זוכה לנחלת שני שבטים שנאמר
יאשריכם וזרעי ואין זריעה אלא צדקה
שנאמר ² זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד
³ ואין מים אלא תורה שנאמר ³ הוי כל
צמא לכו למים וזכה לנחלת שני שבטים
זוכה לכילה כיוסף דכתיב ⁴ בן פורת יוסף
בנות צעדה עלי שור וזוכה לנחלת יששכר
דכתיב ⁵ יששכר חמור גרם אית דאמרי
אויביו נופלין לפניו כיוסף דכתיב ⁶ בהם
עמים יגנח יחדו אפסי ארץ וזוכה לבינה
כיששכר דכתיב ⁷ ומבני יששכר יודעי בינה
לעתים לדעת מה יעשה ישראל:

הדרן עלך ארבעה אבות
ביצד ההרגל מועדת לשבר בדרך הילוכה
הבהמה מועדת להלך כדרכה
ולשבר היתרה מבעטת או שהיו צרורות
מנתזין מתחת רגליה ושברה את הכלים
משלם חצי נזק ¹ דרסה על הכלי
ושברתו ונפל על כלי ושברו על הראשון
משלם נזק שלם ועל האחרון משלם
חצי נזק בדרך ולשבר היה דליל קשור
ומשבר את הכלים משלם חצי נזק:
גמ'
ואי אדסליק הא תנינא ושור המזיק צרשות הנזק והאדם צסוק ואומר ר"י ודאי אדפתח ציה קאי וסן ורגל כחד חשיבי משום דשון
בהלכותיהן ומחד קרא נפקי ומשום דתנא רגל צרישא דסליק מיניה:
הבהמה מועדת. אית דגרס והבהמה צו"י וה"פ כיצד העדה דרגל לשבר מועדת נשבר
גבי שן אצל קשה לר"י מה חידש כאן שלא שנה צפרק קמא ומראה לר"י דל"ג צו"י וה"פ כיצד הרגל מועדת לשבר
דך הלוכה שאמר צפרק קמא (דף טו:) הבהמה מועדת כו' וי"מ דייק בגמרא שפיר היינו רגל היינו צריכה להיכרע ובהמה
מועדת הכל אחד: **היתרה** מבעטת. אגב דשוא לנדרות נקט לה הכא: **דרסה** ע"ל הבה"א. אורי' דלויטריך לשמעיעין
דסד"א דמשונה הוא כיון דדרסה כ"כ בחזק שניתו השבר על כלי אחר ושברו ומסתמא להזיק נתכוונה:

(א) וכי הוה נפיק כ"ה
גימט השאלות פ"י לך
לך, (ב) מגילה ס. קדושין
מ: ספרי פ"ק, ע"א, ע"ז
ה: ע"ט, ד' ונקמן פ"ב ע"ז
ה: (א) ונקמן י"ט, (א) ופי'
לך לך סימן (א) ופי'
מוספות קדושין מ: ד"ה
לימוד:

תורה אור השלם
1. אשריכם זרעי על כל
מים משלחי רגל השור
והחמור: ישיעו לך כ
זרעו לכם לצדקה
קצרו לפי חסד נירו לכם
ניר ועת דדרוש את ??
עד יבוא ויהי צדק
לכם: הושע י"ב
3. הוי כל צמא לכו
למים ואשר אין לו כסף
לכו שברו ואכלו ולכו
שברו בלוא כסף ובלוא
מחיר יין חבל:
ישיעו נה א
4. בן פרת יוסף בן פרת
עלי עין בנות צעדה עלי
שור: בראשית מט כב
5. יששכר חמור גרם
רבי' בן המשפחה:
בראשית מט יד
6. בכור שדור הדר לו
וקרני ראם קרני בהם
עמים יגנח יחדו אפסי
ארץ והם רבבות אפרים
והם אלפי מנשה:
דברים לז
7. ומבני יששכר יודעי
בינה לעתים לדעת מה
יעשה ישראל ראשיהם
מאתים וכל אחיהם על
פיהם:
דברי הימים א יב לג

הגהות הב"ח
(א) רש"י ד"ה היתה וכו'
דקין היא הלך:

מוסף רש"י
שהלימוד מביא לידי
מעשה. מנאלו שניהם
מדו (דקדושין פ"ב)
הדרן עלך ארבעה
אבות